

WSTĘP

Rynek pracy, jak również wszystkie mniej lub bardziej z nim powiązane zagadnienia, skupiają na sobie dużą uwagę teoretyków i praktyków zajmujących się procesami funkcjonowania współczesnych gospodarek rynkowych. Zainteresowania te koncentrują się w szczególności na problemie powstawania i utrzymywania się bezrobocia w stanie równowagi oraz nierównowagi rynku pracy. Rzecz bowiem w tym, iż współczesne gospodarki w znakomitej większości generują mniejsze lub większe bezrobocie, powodujące dotkliwe negatywne skutki w wymiarze makro- i mikroekonomicznym.

W ostatnich kilkunastu latach podstawowym problemem społecznym i gospodarczym Polski jest nierównowaga na rynku pracy występująca pod postacią wysokiego bezrobocia. Głębokość tej nierównowagi powoduje wiele negatywnych skutków ekonomicznych zarówno o charakterze makro (jak np. lukę w tworzeniu produktu krajowego brutto, zmniejszenie dochodów budżetowych przy jednoczesnym zwiększeniu wydatków publicznych), jak i mikro – obniżenie standardu życia osób bezrobotnych i ich rodzin, stopniowe ubożenie prowadzące do braku możliwości zaspokojenia potrzeb nie tylko wyższego rzędu, ale często nawet tych podstawowych. Towarzyszą im niekorzyści o charakterze społecznym – marginalizacja gospodarstw domowych, których członkowie zostali pozbawieni możliwości świadczenia pracy, frustracja i poczucie nieprzydatności, wpływające negatywnie na zdrowie i kondycję fizyczną, także popadanie często w różnego rodzaju patologie społeczne (np. alkoholizm, narkomanię, różne formy przestępczości).

Wysoki poziom bezrobocia w Polsce występuje równoległe z dość dobrym tempem rozwoju gospodarczego, wyrażanym poprzez wzrost produktu krajowego brutto. Jest to wynikiem istnienia zjawiska znanego w literaturze przedmiotu pod nazwą „bezzatrudnieniowego wzrostu gospodarczego”. Przyczyny tego zjawiska są przedmiotem szczegółowych badań. W szczególności chodzi w nich o ustalenie siły wpływu czynników ekonomicznych na funkcjonowanie rynku pracy. We współczesnych gospodarkach bowiem powodów występowania i trwania bezrobocia poszukiwać trzeba również w obszarach pozornie dość luźno związanych z rynkiem pracy.

Sytuacja w polskiej gospodarce i na polskim rynku pracy, analizowana przez pryzmat poziomu dynamiki bezrobocia, jej determinanty, przyczyny i skutki są przedmiotem licznych badań naukowych, realizowanych w wielu ośrodkach zarówno w kraju, jak i za granicą. Prace badawcze nad funkcjonowaniem gospodarki i rynku pracy od wielu lat prowadzi również Katedra Polityki Ekonomicznej na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Ich wyniki przedstawiane są na krajowych i zagranicznych konferencjach i seminariach naukowych, publikowane w piśmiennictwie krajowym i zagranicznym oraz formułowane w ekspertyzach sporządzanych dla instytucji władzy i administracji rządowej, samorządowej, organizacji pracodawców i pracobiorców oraz instytucji międzynarodowych.

Zagadnieniom związanym z gospodarką i rynkiem pracy poświęcone zostało również niniejsze opracowanie zbiorowe, będące zwieńczeniem prac naukowych prowadzonych w ostatnim czasie w Katedrze Polityki Ekonomicznej Uniwersytetu Łódzkiego. W okresie tym dominującymi problemami polskiej gospodarki i rynku pracy były: implikacje procesów globalizacyjnych i integracyjnych, pogłębianie się lokalnych i regionalnych różnicowań rozwoju oraz poszukiwanie sposobów przeciwdziałania bezrobociu zarówno w skali makroekonomicznej, jak i w skali lokalnej. Do wątków tych nawiązują bezpośrednio artykuły zamieszczone w tym zeszycie. Autorami poszczególnych opracowań są uznani już badacze, o dużym dorobku naukowym i publikacyjnym oraz młodzi adepci wkraczający dopiero na drogę poznania naukowego.

Gospodarka i rynek pracy interesowały badaczy zawsze, dzięki czemu stały się przedmiotem dużej liczby analiz i opracowań o charakterze naukowym. Pomimo to można powiedzieć, że w dalszym ciągu nie zostały poznane i opisane w sposób dostateczny, zwłaszcza w Polsce, gdzie mamy do czynienia z procesem tworzenia i dojrzewania gospodarki rynkowej, przebiegającym w warunkach niestabilności gospodarczej i instytucjonalnej. Duże wartości poznawcze, a także walory dydaktyczne, jakimi charakteryzują się poszczególne opracowania, pozwalają mieć nadzieję, iż niniejsza praca zbiorowa spotka się z życzliwym przyjęciem czytelników, w tym zwłaszcza studentów nabywających i zgłębiających wiedzę ekonomiczną.

Elżbieta Kryńska

Łódź, styczeń 2005 r.